Obsah

1. Společnost, výchova a možnosti školy 7
1.1 Proměny společenských požadavků na výchovu 7
1.2 Zvláštnosti dospívání a výchovné práce s dospívajícími 21

2. Rané dětství: psychický vývoj a socializační poruchy 37
2.1 Kvalita vztahového prostředí v rodině a její vliv na dítě 37
2.2 Základní bezpečí, naděje a emoční připoutání 56
2.3 Počátky separace od matky a úzkost z osamění 62
2.4 Vztah k vlastnímu tělu – pocit studu, nebo hrdosti? 68
2.5 Vývoj dorozumívání se s okolím a poruchy komunikace 76
2.6 Soupeření, spolupráce, žárlivost a sounáležitost 84
2.7 Sebedůvěra a sebeprosazení, nebo pocit viny? 90
2.8 Magické věci a příběhy propojující vnitřní svět dítěte s vnější realitou 93
2.9 Vliv zážitků z raného dětství na rozvoj osobnosti 104

3. Střední dětství: psychický vývoj a socializační poruchy 113
3.1 Školní výchova a dítě v nových sociálních rolích 113
3.2 Význam přenosu a protipřenosu v pedagogickém procesu 117
3.3 Schopnost žáka vyhovět nárokům školy a potřeba podpory 128
3.4 Dětská přátelství a psychosociální zrání 150
3.5 Poruchy v sebepojetí a problémy v sociálním začleňování 155

4. Dospívání: psychický vývoj a socializační poruchy 169
4.1 Provázanost tělesných a duševních proměn se změnami rolí 169
4.2 Adolescentní krize a ohrožení sociálně patologickými jevy 185
4.3 Citová blízkost, přátelství a láska versus osamělost 195
4.4 Pokusy dospívajících o emancipaci a vymezení vlastní identity 200
4.5 Přijímání dospělých rolí a důležitost adolescentního experimentování 208

Doslov 211
Vývojová psychologie jako cesta k pramenům a zdrojům růstu dítěte a dospívajícího (*Jaroslav Koťa*) 211

Bibliografické poznámky 215

Seznam zkratek 237

Poděkování 239

Summary 241

Prameny a literatura 245

Jmenný rejstřík 269

Věcný rejstřík 273